

Szín: a budapesti kir. Törvényszék, két íróasztal, egyiknél fiatal jegyző, a másik asztalon hatalmas aktacsomó előzetes szakértői szemle irataival. Bíró hiányzik; influenzában megbetegedett.

Személyek: vidéki ügyvéd, vidékről megidézett tanuk.

A jegyző bejelenti, hogy az eljáró bíró betegsége ellenére a megidézett tanukat ki fogják hallgatni. Félőrai távollét után közli a felekkel, hogy az inpekciós bíró fog intézkedni.

Az inspekciós bíró hivatkozással a Te. 16. §-ra, kijelenti, hogy a törvényhozó nem kívánhatja tőle azt, hogy a hatalmas aktatömeget áttanulmányozza s minthogy a 16. § szerint az ömkf. titkár vagy jegyző is kihallgathatja a tanukat, átadja az összes iratokat a fiatal jegyzőnek, aki éppen anyyira nem ismeri az ügyet, mint a bíró. Minthogy pedig abból, hogy a jegyző is kihallgathatja a Te. 16. §-a szerint a tanukat, következik az, hogy az ügyet ismertetni nem szükséges, csakis egy megoldás kínálkozik: a felek jogi képviselőinek kellene a tanukhoz kérdéseket intézni, vagyis megvalósul a polgári perben a keresztkérdés intézménye.

Minthogy pedig a polgári perben a keresztkérdés intézménye még eddig sem szankcionálhatott és az anyag ismeretének hiánya miatt az objektív igazság kereséséhez szükséges bírósági kontroll is hiányzik, a felek jogi képviselői rövid vita után megegyeznek abban, hogy ők elállnak a kérdés jogától, mire a bíróság indítvány nélkül is kénytelen a tárgyalást elnapolni. Szóval visszatértünk volens-volens a Pp. 239. §-ában igen bölcsen kitűnő gyakorlati érzékkel és nem íróasztal mellett átgondolt doktrinair szempontból meghozott jogszabályokhoz.

Miért kellett a Te. 16. §?

Dr. Fábrián, Károly.

A törvénykezés egyszerűsítéséről szóló törvény rendelkezéseinek az eddigi gyakorlatban mutatkozó nehézségei és sérelme. A törvénykezés egyszerűsítéséről szóló törvény első tekintetre igen tetszetős célt tűzött maga elé, ugyanis az ügyek számának emelkedésével előállott bírói és kezelői többletmunkát, az adminisztráció racionalizálásával és a felbevezetés kereteinek megszükkítésével óhajta megoldani.

A két súlyosbító tényező tehát az ügyek számának emelkedése és a bírói, valamint kezelői létszámuk, nemhogy ennek megfelelő emelkedése, de csökkenése volt. Az ügyek számának szaporulata a járásbírói eljárásban feltűnő nagy, elsősorban tehát ott merültek fel segítségre váró nehézségek. Egy bíró napi 20—30 ügyet emberileg képtelen megfelelőleg elintézni.

A legegyszerűbb, természetes észjárás is segítséget, vagy

a járásbíróági ügyek csökkentésében (értékhatár leszállítása) vagy a bírói és ennek megfelelő kezelői személyzet szaporításában látja. Ennek megfelelőleg a törvény tárgyalásakor, minden érintett fórum ezt a két remédiумot ajánlotta. Ezzel szemben mi történt. Felemelték az értékhatárt rendeletileg, az eddig is túlmágásnak tartott 2000 pengőt 3000 pengőre, a bírák számát sem szaporították, hanem csak a központi járásbírósnál hir szerint cca 25 személyzettel csökkenteni akarják a kezelők létszámát. Ennek a „fából vaskarika“ megoldásnak állítólag az az indokolása, hogy a fizetési meghagyásos eljárásnak 400 pengőre való kiterjesztése csökkenteni fogja a bírói elintézésre kerülő ügyek számát. A gyakorlat azonban ezzel szemben mást mutat.

Az ellentmondással megtámadott mulasztási ítéletek, ezen értékhatáron belül, ellentmondással megtámadott fizetési meghagyásokká fognak átalakulni. Az egész egyszerűsítés az, hogy az ügyvéd elesik a keresetlevélért járó magasabb díj különbözetétől és a perfelvételi tárgyalás egész díjától, a kir. kincstár pedig elesik a mulasztási ítélet után 1 és fél százalék ítéleti illeték háromnegyed részétől, mely utóbbi illeték pedig a törvénykezési illetéknek legpontosabban befolyó semmi költséggel nem járó része volt. Elenyésző csekély összeg ezzel szemben a szünetelő ügyek egynegyed illetéke.

Már a jövő évi költségvetésben előre láthatólag a törvénykezési illetéknek lényeges csökkenését lehet tapasztalni, mely természetesen a pénzügyi kormányzatot az illetékeknek további emelésére fogja készíteni.

Ugyanezt a véstes eredményt szüli a törvény 24. §-a és az azt életbeléptető rendelet 5. §-a a) és b) pontja, mely a fellebbezést már az elsőfokú ügyeknél is májdnem lehetetlenné teszi. A törvény ugyanis fellebbezési értéknek, vagyis amely esetben egyáltalán fellebbezni lehet, nem a pernek az egész értékét veszi, hanem azt a különbözetet, mely a perérték és a megítélt érték között fenn áll. Ezen magában véve is veszedelmes elvnek a törvénybe iktatása után, mindenki azt várta, hogy ennek megfelelőleg a fellebbezési tilalom értékhatárát rendeletileg le fogják szállítani. Ezzel szemben az életbeléptetési rendelet 5. a) pontja az eddigi egész perértéket jelentő 100 pengő helyébe 200 pengőt helyez. Ma amikor országos átlagban a perek 67 százaléka 400 pengőn aluli, ez az intézkedés, ha sürgős korrektívumról nem gondoskodnak, az igazságszolgáltatás jószágba vetett hitet fogja veszélyeztetni.

Már fentebb kifejtettem, hogy semmiképp sem várható az egyszerűsítéstől az ügyeknek a csökkenése a járásbíróági eljárásban, sőt most az értékhatárnak 3000 pengőre való fel-emelésével, a bírák túlterheltsége csak növekedni fog. Embe-

rileg nem kívánható attól a bírótól, aki aznap délelőtt már 15—20 ügyet intézett el, hogy a fél 2-kor vagy háromnegyed 2-kor elébe kerülő ügyekben olyan frissességgel és körültekintéssel teljes ítélezési képességének felhasználásával hozzon döntést, mint amilyennel a 9 órás ügyekben ítélezett. Pedig ez csak egyszerű fizikai kimerültség kérdése, hol van még ettől, a kevesebb jogi felkészültségű, ideges, családi, vagy anyagi nehézségekkel küzdő bírónak a kérdése, vagy hogy csak jogi téren maradjunk, a vitás kérdés bár legjobb meggyőződéssel, de helytelen jogi alapon felfogó bírónak a problémája.

Ma is vannak bírák, kiknek elsőfokú ítéleteit igen nagy számban megváltoztatja a fellebbezési bíróság, ami csalhatatlanul az előbb említett személyi tulajdonságokban nyeri magyarázatát. A törvénynek ezen rendelkezéseivel azután egész családok existenciáját jelentő kérdésben nem lesz helye semminemű jogorvoslatnak. A mai nehéz viszonyok mellett 200—300 pengő elvesztése egész családokat dönthet nyomorúságba és ezen egyszerűsítési rendelkezés, ezeknek számát csak szaporítani fogja.

A végrehajtási eljárás egyszerűsítésénél még több a nehézség.

Mindenekelőtt a törvény háromféle végrehajtási módot állapít meg, melyhez természetesen háromféle nyomtatvány és különösebb gondosság szükséges.

A megfelelő forma eltévesztése a kérelem visszautasítását vonja maga után.

Egy új terhet jelent az ügyvéd, illetve az általa képviselt felperes részére a törvénynek az az egyszerűsítése, miszerint az át nem vett kérvénypéldányokat, illetve árverési hirdetményeket portóköteles levélben, természetesen a címzett ügyvéd terhére, kell feladni. Ennek díját azonban a költségekbe nem számítják bele, viszont az sem lesz díjazva, hogy az ügyvéd a beadványért külön elmenjen, ami legalább is villamos- vagy autóbuzsköltséget jelent. Fokozza ezen igazságtalan megterhelést még az is, hogy a „hivatalból portóköteles” és a bíróság bélyegzőjével feladott levélen csak az egyszerű portót kell leróni a kézbesítéskor, addig ezen levelek, illetve árverési hirdetmények, bár a törvény szerint hivatalból portókötelessként adatnak fel, nélkülözik a bírósági pecsétet és kétszeres bírság portóval terhelten kézbesítettnek ki.

Ugyanígyen megfelelő társminiszteri intézkedés hiányát mutatja a 25 pengőn aluli végrehajtások kérdése, melyszerint ezen végrehajtásokat a községi előljárárság foganatosítja a közadók behajtásának szabályai szerint.

A törvény életbe lépett, azonban a megfelelő belügyminiszteri intézkedés hiányzik. Köztudomású, hogy legtöbb, sőt

pestkörnyéki községek is állandó végrehajtót nem tartanak, hanem az adók esedékessége idejében 1—2 hétre alkalmaznak végrehajtókat, esetleg külön megbízással előljárásági tagokat. Azok a szegény emberek, akik soraiból a 25 pengős hitelezők toborozódnak, kénytelenek arra várni, hogy majd a negyedévi adóvégrehajtás alkalmával kerül követelésük behajtás alá, amikor igényét az esetek nagyszámában meg fogja előzni az ilyen adósnál rendszerint fennálló adóhátralék. Nagyszámú kereskedőnek egész környékbeli üzleti forgalmát fogja tönkre tenni ez a rendelkezés, különösen vidéken, mert ott a tanyai és falusi emberek vásárlásai a kereskedelmi gócpontot képező városban ritkán haladják meg a 25 pengőt.

Már fentebb említettem a postai portóköteles levelek kérdését és ez fokozottabb jelentőséget nyer az árverési hirdetmények hasonló kézbesítésénél.

Az árverési hirdetményt ugyanis, azon foglaltatók részére, kik az árverést nem kérték; hivatalból portóköteles, nem bérmentesített küldeményként postára is lehet adni. Mivel ezt a végrehajtó köteles tenni, aki erről feladási könyvet köteles vezetni, tehát az ő neve a küldeményen fel lesz tüntetve. Ha tehát, ami előre látható, egy ilyen portózatlan küldemény visszaérkezik, akkor ennek díját a feladó végrehajtónak kell megfizetnie. Kinek fogja tehát ezt felszámítani? czzel sem a végrehajtató, sem a végrehajtást szenvedő, még kevésbé az azt át nem vevő foglaltató nem terhelhető, mert erre törvényes alap nincs. Jogi következmény is fűződik ezen postai feladáshoz, ugyanis a postára télt követő második nap a közlés napjának tekintetik, akár megkapja azt a foglaltató, akár nem. Tetézi ezt a 70. §. további intézkedése, mely az esetre, ha a postára tett küldemény kézbesítés nélkül visszaérkezik, a címzett részére a kiküldött haladéktalanul ügygondnokot rendel ki. Az át nem vett, de büntetés portóval ellátott levelet, tehát feltétlenül visszakézbesíti a posta a díjak behajtása végett a feladó végrehajtónak, aki erre ügygondnokot rendel ki. A kirendelt ügygondnok díját a gyakorlat szerint a végrehajtató tartozik előlegezni és végeredményében a végrehajtást szenvedőt terheli. Ez természetesen mind a végrehajtató, mind a végrehajtást szenvedő részéről a felfolyamodások özönével fogja elárasztani a felsőbb bíróságot, mert ilyenén megterhelésre, a törvénynek indokolása, semmi jogi alapot nem nyújt és céljával is merőben ellentétes.

A legjobban támadott és legnagyobb ellenhatást kiváltó része a törvénynek a 88. §., mely a bírósági végrehajtókat feljogosítja arra, hogy a végrehajtási cselekmények fogantatását megtagadják addig, míg a díjakat a cselekményt kérő nem előlegezi.

Súlyosan érinti ez nemcsak a jogkereső közönséget, de

elsősorban az ügyvédséget. Köztudomású, hogy a gazdasági viszonyok megnehezedése következtében az ügyvédek előlegkérési joga a gyakorlatban majdnem teljesen megszűnt. A kari túlszűfoaltság olyan nagyarányú kínálatot eredményezett, hogy ma előleget kérni ügyféltől alig lehet. Az egyes jogcselekményekre való előlegezés pedig, mint külön díjazást nem nyerő, levelezést tesz szükségessé, ha egyáltalán nem veszik tekintetbe az alsóbíróság irányító díjszabásait, hogy mikor minden társadalmi osztály rendkívüli nehézséggel küzd, miért kellett éppen most egy félhivatalos testületnek, mint amilyen a bírósági végrehajtóké, igaz, évtizedes kívánságát, teljesíteni, mikor megoldatlan a közmegegyezés kérdése, rendezetlen a díjszabás, a felsőbbbíróságok egyáltalán nem veszik tekintetbe az elsőbíróság irányító díjszabásait, sőt ugyanazon bíróságon belül ellentétek vannak, pedig ezen élebevágóbb kérdések, csak Pesten 3000 ügyvéd kenyerét érintik. A végrehajtóknak mindenesetre jogos kívánságuk, hogy díjaikat megkapják és emberileg méltánytalan, hogy abból inkasszó vagy behajthatatlanság címén tetemes százalékot elveszítsenek. De viszont természetes elégedetlenséget vált az ki, hogy mikor ugyanilyen behajthatatlanság és inkasszó-vesztések vannak a jogkereső közönségnél és az ügyvédeknel, ő reájuk nem terjed ki a kormányzat gondossága, hanem még az ő terhükre félhivatalos testületnek, bármily indokolt és jogos, de mégis a mai nehéz időkben meg nem felelő kedvezményt ad.

Az egyszerűsítési törvény végrehajtásának ezen nehézségeire az ügyvédi testületek, különösen az Ügyvédek Reformszövetsége írásban felhívta az Igazságügyi kormányzatot, az Ügyvédi Kamara a bíróságok elnökének figyelmét, sajnos a végrehajtási rendelet kiadásánál ezeket alig vették figyelembe.

Az itt előadottak, az egyszerűsítési törvénynek csak a kirívó hibáit tárták fel. Lehetne még oldalakat írni a kisebbekről. Nem lehet azonban mellőzni, hogy vannak benne tényleg egyszerűsítő és könnyítő rendelkezések is, melyek az igazságszolgáltatás javára fognak idővel szolgálni.

Ezeknek hatását azonban lerontják a fenti nehézségek, melynek életbeléptetésével egyidejűleg rögtön jelentkeztek.

Bíróságok vezetői, akiknek a törvényt végeredményében alkalmazni kell, maguk is igyekeznek saját hatáskörükben a nehézségeken segíteni, de ezen segítségek éppen a törvény kényszerítő jellegénél fogva csak enyhítések lehetnek, azért nem marad más hátra, minthogy a rosszul begombolt mellényt teljesen ki kell gombolni és a szükséges egyszerűsítést nem a bírák, ügyvédek és jogkereső közönségnek, hanem az azt viselni kötelezett állam terhére kell megoldani.

Dr. Hódy János.